

Europarådet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2004/05:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2004 och redogörelse till riksdagen 2004/05:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling samt fyra motioner från den allmänna motionstiden hösten 2004.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna och lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	6
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Skrivelse 2004/05:81.....	11
Redogörelse 2004/05:ER1.....	11
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Europarådspolitiken

Riksdagen avslår motion 2004/05:U259.

2. Europadomstolen

Riksdagen avslår motion 2004/05:U315 yrkande 7.

3. Europarådets minoritetskonventioner

Riksdagen avslår motion 2004/05:K385 yrkande 2.

4. HBT-personers rättigheter

Riksdagen avslår motion 2004/05:L295 yrkande 23.

5. Regeringens skrivelse 2004/05:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2004

Riksdagen lägger skrivelse 2004/05:81 till handlingarna.

6. Redogörelse 2004/05:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

Riksdagen lägger redogörelse 2004/05:ER1 till handlingarna.

Stockholm den 8 november 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s), Björn Hamilton (m), Rosita Runegrund (kd), Sermin Özurküt (v), Ronny Olander (s), Gabriel Romanus (fp) och Annika Carlsson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2004/05:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2004 och redogörelse 2004/05:ER1 från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling samt fyra motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2004/05.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2004.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I redogörelsen redovisar Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling Europarådets roll i det europeiska samarbetet, den parlamentariska församlingens verksamhet under 2004 och den svenska representationen. Vidare redovisas huvudområdena för församlingens verksamhet under året, vilka var granskning av hur medlemsländer uppfyller sina åtaganden, politiska frågor, juridiska frågor och mänskliga rättigheter, ekonomi, kultur, vetenskap och utbildning, sociala frågor, hälso- och familjefrågor, befolknings- och flyktingfrågor, jordbruk och miljö samt jämställdhet mellan kvinnor och män. De politiska frågor som behandlades av Europarådet under året rörde bl.a. Europas samarbetsstrukturer i omvandling, Irakkriget, Tjetjenien, Balkan, södra Kaukasien och kampen mot terrorismen.

Motionerna

I *kommittémotion 2004/05:K385 (v)* konstaterar motionärerna att det hittills är få länder som har ratificerat Europarådets minoritetskonvention samt minoritetsspråkskonventionen. Motionärerna framhåller att Sverige internationellt bör verka för att flera länder ratificerar de båda konventionerna (*yrkande 2*).

I *partimotion 2004/05:L295 (fp)* betonar Folkpartiet Europarådets och OSSE:s viktiga roll när det gäller att stärka de mänskliga rättigheterna, särskilt i de delar av Europa som inte ingår i EU eller som är ansökarländer.

Regeringen uppmanas att aktivt verka för att homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter uppmärksammas i dessa sammanhang (*yrkande 23*).

Vänsterpartiet understryker i *partimotion 2004/05:U259 (v)* behovet av en sammanhållen och långsiktig Europarådspolitik, väl förankrad i riksdagen och med genomtänkta mål vad gäller Europarådets framtid.

I *kommittémotion 2004/05:U315 (kd)* uppmärksammar Kristdemokraterna Europadomstolens stora arbetsbörda som man anser lett till oacceptabla dröjsmål i rättsprocessen. Motionärerna konstaterar att resurserna till arbetet i Europarådets domstol måste stärkas (*yrkande 7*).

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att Europarådet fortsatt spelar en central roll när det gäller att främja respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer. Genom att främja individens rättigheter bidrar organisationen till fred, stabilitet och säkerhet. Av regeringens skrivelse framgår att Sverige arbetar för att politiskt stärka Europarådets roll på områden där organisationen har fördelar i jämförelse med andra organisationer, något som utskottet till fullo står bakom. Utskottet delar regeringens uppfattning att Europarådet mot denna bakgrund bör fortsätta att stödja den demokratiska utvecklingen i Central- och Östeuropa, på västra Balkan och i södra Kaukasien. Som en följd av utvidgningen av Europarådet under 1990-talet har också verksamheten under senare år fokuserats på att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättssamhället i de nyare medlemsländerna.

Bland de utmaningar som Europarådet står inför ingår att precisera sin roll i det förändrade Europa. Sedan utvidgningen av EU den 1 maj 2004 är mer än hälften av organisationens medlemsländer också medlemmar i EU. Eftersom Sveriges agerande i Europarådet är en del av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik vill den svenska regeringen stärka EU:s roll som aktör i Europarådet. Som ett led i detta anser regeringen att EU-samordningen bör bli effektivare, både i Strasbourg och i Bryssel. Det är samtidigt viktigt att EU-samarbetet inte försvagar varje medlemsstats eget ansvar för att uppfylla sina åtaganden och skyldigheter inom ramen för Europarådet och den övervakning som inrättats i detta avseende.

En del av Europarådets samarbetsprogram genomförs tillsammans med EU som också ger finansiella bidrag till programmen. I och med att EU:s samarbete fördjupas inom olika områden där också Europarådet är verksamt ökar behovet av samarbete mellan Europarådet och EU. Det är också angeläget att på ett effektivt sätt ta till vara de möjligheter till samverkan som finns mellan Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) samt FN för att undvika onödigt dubbelarbete. Utskottet delar regeringens syn på ett fördjupat samarbete mellan de nämnda organisationerna och Europarådet.

Vid Europarådets toppmöte den 16–17 maj 2005 i Warszawa antogs en politisk deklaration och en handlingsplan som anger riktlinjerna för organisationens verksamhet de närmaste åren. Deklarationen klargör att all verksamhet skall bidra till Europarådets kärnmål, nämligen att bevara och främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet.

Handlingsplanen omfattar följande fem kapitel:

- kärnområdena
- nya utmaningar för att bevara medborgarnas säkerhet

- åtgärder för att bygga ett mer humant samhälle
- stärkt samarbete med andra internationella organisationer
- genomförande och reformer.

Vid toppmötet öppnades tre konventioner för undertecknande:

- konventionen om förebyggande av terrorism
- konventionen mot människohandel
- den uppdaterade s.k. förverkandekonventionen (ekonomisk brottslighet).

Sverige, som företrädades av utrikesminister Laila Freivalds vid toppmötet, var ett av sex länder som undertecknade alla tre konventionerna. Utskottet ser positivt på resultatet av toppmötet.

I en motion framhålls att Sverige i internationella organisationer bör verka för att fler länder ratificerar Europarådets ramkonvention om skydd för etniska och nationella minoriteter och minoritetskonventionen. Frågan om nationella minoriteter och tillhörande lagar och konventioner hör till konstitutionsutskottets beredningsområde men berör i vissa delar även utrikesutskottets beredningsområde. Utskottet har därför haft anledning att, ett flertal gånger, yttra sig beträffande rättigheter för personer som bl.a. tillhör urbefolkningar och nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter.

I betänkande 2003/04:UU9 Nationella minoriteter anförs följande:

Utskottet menar att minoritetsgrupper i många länder inte har samma möjligheter som majoritetsbefolkningen. ... Det är angeläget att öka respekten för dessa individers rättigheter, något som Sverige verkar för såväl internationellt som nationellt.

En rad internationella dokument behandlar nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter. Enligt artikel 27 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter skall de personer som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter tillåtas att i gemenskap med andra i sin grupp ha ett eget kulturliv, utöva sin religion och använda sitt eget språk. Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter liksom stadgan om landsdels- eller minoritets-språk utvecklar skyddet för personer som tillhör nationella minoriteter. Sverige verkar för att personer som tillhör nationella eller etniska, språkliga och religiösa minoriteter i alla länder ges möjlighet att på lika villkor som majoritetsbefolkningen effektivt åtnjuta alla de mänskliga rättigheterna.

Senast berörs frågan i betänkande 2004/05:UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.

Utskottet upprepar där sin tidigare ståndpunkt:

Det är av stor vikt att den svenska politiken för att främja de mänskliga rättigheterna är resultatnriktad. Sverige skall verka för alla människors möjligheter att åtnjuta mänskliga rättigheter. Barnets rättigheter, kvinnors rättigheter, funktionshindrades rättigheter samt rättigheter för personer som tillhör urbefolkningar och nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter måste särskilt beaktas i syfte att garantera lika förutsättningar. Bekämpande av diskriminering på grund av kön, etniskt ursprung, religion eller sexuell läggning utgör en av de största utmaningarna för arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Enligt källor inom Regeringskansliet markerades, med starkt stöd av Sverige, vikten av en ratificering av de nämnda konventionerna, vid Europarådets toppmöte i Warszawa i maj i år. Sverige uppges även ha varit pådrivande i denna fråga både bilateralt och i Europarådets ministerkommitté. Utskottet stöder regeringens fortsatta ansträngningar i detta arbete inom Europarådet och i andra internationella sammanhang.

Utskottet har i flera tidigare betänkanden framhållit att frågan om en reformering av Europadomstolen måste ges högsta prioritet för att lösa problemen med domstolens stora arbetsbelastning och det dramatiskt växande antalet klagomål till domstolen. Utskottet finner det därför tillfredsställande att Europarådets ministerkommitté, i maj 2004, antog ett reformpaket med åtgärder som syftar till att säkra Europadomstolens effektivitet på sikt med bibehållen rättssäkerhet. Reformpaketet består av ett ändringsprotokoll till konventionen – protokoll nr 14 – och ett flertal rekommendationer och resolutioner riktade till medlemsstaterna och Europadomstolen. Ändringsprotokollet påverkar inte enskildas rättigheter att klaga enligt Europakonventionen, utan inskränker sig till ändringar av proceduren inför Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Rekommendationerna rör åtgärder som bör vidtas på nationell nivå för att förbättra genomförandet av Europakonventionen i Europarådets olika medlemsstater. Rekommendationerna förväntas minska behovet för enskilda att klaga till Europadomstolen. Sverige har aktivt medverkat under de fleråriga förhandlingar som lett fram till protokoll nr 14 och de nu antagna rekommendationerna.

Det är viktigt att det antagna reformpaketet nu genomförs snabbt och effektivt. Det innebär för Sveriges vidkommande först och främst att protokoll nr 14 ratificeras inom den utsatta tvåårsfristen. Ärendet bereds för närvarande av riksdagens konstitutionsutskott, och ett riksdagsbeslut väntas i början av november i år. Regeringen betonar vikten av Sveriges fortsatt aktiva deltagande i det multilaterala arbetet inom Europarådet för att bidra till det påbörjade förändringsarbetet. Utskottet delar regeringens uppfattning härvidlag.

Under 2005 inrättades dessutom inom Europarådet en grupp av ”visa personer” i syfte att reformera och effektivisera Europadomstolens arbete. Sverige har uttryckt sitt stöd för detta initiativ.

Val av ledamöter till Europadomstolen förrättades under våren 2004. Den parlamentariska församlingen återvalde Elisabet Fura-Sandström till svensk ledamot av domstolen.

I början av oktober 2005 utsåg Europarådets parlamentariska församling svensken Thomas Hammarberg till ny kommissarie för mänskliga rättigheter. I MR-kommissariens mandat ingår att främja utbildning och ökad medvetenhet i Europarådets medlemsländer om mänskliga rättigheter, identifiera eventuella brister i lagar och regler samt främja effektiv respekt för de mänskliga rättigheterna såsom de fastställts i Europarådets olika instrument.

Sveriges andel av Europarådets budget uppgick år 2004 till 2,20 %, och år 2005 till 2,22 %. Sveriges andel finansieras över utgiftsområde 5 Internationell samverkan. I beräkningen av medlemsstaternas andelar tas hänsyn till befolkningsmängd och BNP. Sveriges bidrag till Europarådet uppgick år 2005 till sammanlagt ca 50 miljoner kronor, varav ca 41 miljoner kronor gick till den ordinarie budgeten och ca 9 miljoner kronor till partsavtalen. Motsvarande bidrag år 2003 var 43 miljoner kronor.

Sverige var under perioden den 1 januari 2002–31 december 2004 invald i Europarådets budgetkommitté. En svensk representant har därefter valts för ytterligare en tvåårsperiod. Europadomstolen kommer under år 2005, liksom år 2004, att få extra resurser. Sverige har i budgetarbetet under det gångna året framfört stöd för en uppjustering av budgeten enligt inflationen samt visat beredskap att överväga vissa ytterligare utgifter, t.ex. ökade resurser för domstolen.

I ett motionsyrkande krävs att Sverige, i Europarådet, bör uppmärksamma homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, särskilt beträffande de delar av Europa som inte ingår i EU eller som är ansökarländer. I betänkande 2004/05:UU11 Folkrådet påtalar utskottet att Europakonventionen från 1950 inte uttryckligen innehåller sexuell läggning som diskrimineringsgrund. Vidare påtalas att senare praxis dock har slagit fast att konventionens diskrimineringskydd omfattar sexuell läggning.

Utskottet har yttrat sig ett flertal gånger om diskriminering på grund av sexuell läggning och sexuellt likaberättigande. I betänkande 2004/05:UU9 anförs:

Utskottet anser att arbetet för att försvara och genomföra principen om icke-diskriminering skall förbli en grundpelare i Sveriges internationella insatser för de mänskliga rättigheterna. Bekämpande av diskriminering på grund av kön, etniskt ursprung, religion, funktionshinder eller sexuell läggning är en av de största utmaningarna för arbetet med de mänskliga rättigheterna.

I betänkande 2003/04:UU11 Folkrådet redovisade utskottet relativt utförligt uppgifter om konventioner och andra internationella initiativ rörande sexuell läggning och könstillhörighet, såväl på Europeanivå som inom FN-systemet. Utskottet välkomnade de framgångar – om än långt ifrån tillräckliga – som nåtts vad gäller omnämnande av sexuell läggning i centrala FN-forum. Mot denna bakgrund bedömde utskottet det som föga troligt att ett förslag om en specifik konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könstillhörighet skulle kunna vinna tillräckligt gehör i det internationella samfundet. Utskottet förutsatte dock att Sverige kommer att fortsätta att motarbeta övergrepp mot och diskriminering av personer på grund av sexuell läggning varhelst de förekommer.

Enligt uppgift från Regeringskansliet är det Sveriges strävan i Europarådet, och i andra internationella organisationer, att på olika nivåer föra in skrivelser om sexuell läggning i sammanhang som berör diskrimineringsfrågor. Hittills har det dock varit svårt att få gehör för frågan i en större krets. Samtidigt som skyddet mot diskriminering på grund av sexuell läggning utvecklats i Sverige med flera länder finns det fortfarande ett utbrett

motstånd mot att frågan förs fram på många håll, även inom Europarådet. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt att man förutsätter att Sverige kommer att fortsätta, i Europarådet och andra internationella organisationer, att motarbeta övergrepp mot och diskriminering av personer på grund av sexuell läggning varhelst de förekommer.

Med vad ovan anförts föreslår utskottet att motionerna 2004/05:K385 (v) yrkande 2, 2004/05:L295 (fp) yrkande 23, 2004/05:U259 (v) samt 2004/05:U315 (kd) yrkande 7 avslås och att regeringens skrivelse 2004/05:81 och redogörelse 2004/05:ER1 läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2004/05:81

Regerings skrivelse 2004/05:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2004.

Redogörelse 2004/05:ER1

Redogörelse 2004/05:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K385 av Sermin Özürküt m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella organisationer bör verka för att flera länder ratificerar Europarådets ramkonvention om skydd för etniska och nationella minoriteter och minoritetsspråkskonventionen.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter i EU:s kandidatländer och ansökarländer.

2004/05:U259 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en sammanhållen och långsiktig Europarådspolitik, förankrad i riksdagen.

2004/05:U315 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade ekonomiska resurser till Europadomstolen för mänskliga rättigheter.